

Deputat în Parlamentul Republicii Moldova

Comisia Juridică, numiri și imunități

AMENDAMENT

la proiectul legii pentru modificarea unor acte normative (nr. 473 din 14. 12. 2023)

În temeiul art. 59 din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797/1996, înaintez următorul amendament:

1. La **Art.I. pct. 14**, modificarea alin (1) și alin. (2) al art. 135 din Codul electoral va avea următorul cuprins:

”(1) Data alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova se stabilește prin hotărâre a Parlamentului, cu cel puțin 90 de zile înainte de ziua alegerilor.

(2) Alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova se organizează cu cel mult 90 de zile înainte de data expirării mandatului Președintelui în funcție, însă nu mai târziu de termenul stabilit de art. 90 alin. (4) din Constituție.”

2. La **Art.I. după pct. 17** se va completa cu un nou punct 18, cu renumerotarea ulterioară a punctelor ce urmează, cu următorul cuprins:

”18. La articolul 184 alineatul (2) va avea următorul cuprins:

”(2) Referendumul republican nu poate avea loc cu 60 de zile înainte și nici cu 60 de zile după ziua desfășurării alegerilor parlamentare, prezidențiale și locale generale, decât dacă se desfășoară în aceeași zi. În aceeași zi nu pot avea loc două referendumuri republicane.”

Argumentare: Articolul 90 alin. (1) din Constituție stabilește cazurile de întrerupere a curgerii termenului mandatului prezidențial și situațiile în care intervine vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova. Aceste situații sunt: expirarea mandatului, demisia, demiterea, imposibilitatea definitivă de exercitare a atribuțiilor sau decesul.

Din perspectiva organizării alegerilor prezidențiale, în condițiile art. 135 din Codul electoral, având în vedere perioada de desfășurare a acestui tip de alegeri este necesară efectuarea unei distincții sub aspectul situațiilor care determină organizarea acestui tip de scrutin.

Prin Hotărârea nr. 43/2000, Curtea Constituțională a statuat că „... Din analiza comparativă a dispozițiilor legale ce reglementează procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova se poate vedea că art.90 alin. (4) din Constituție stabilește că în termen de 2 luni de la data la care a intervenit vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova se vor organiza, în conformitate cu legea, alegeri pentru un nou Președinte.

În același timp, Legea nr. 1234-XIV din 22 septembrie 2000 „Cu privire la procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova” stipulează în art. 2 alin. (1) că alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova se desfășoară cu cel mult 45 de zile înainte de ziua expirării mandatului Președintelui în exercițiu. Alineatul (2) din același articol stabilește că în cazul când a intervenit vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova în urma *demisiei, demiterii, imposibilității definitive de exercitare a atribuțiilor sau decesului*, alegerile pentru un nou Președinte al Republicii Moldova se vor organiza în termen de 2 luni de la data când a intervenit vacanța funcției.

Astfel, Curtea relevă că dispozițiile constituționale din art. 90 alin. (4) și prevederile din art. 2 al Legii nr.1234-XIV delimitează condițiile și termenul alegerii Președintelui Republicii în cazul expirării mandatului șefului statului în exercițiu de condițiile și termenul alegerii Președintelui în cazul vacanței funcției survenite în urma demisiei, demiterii, imposibilității definitive de exercitare a atribuțiilor sau decesului. Așadar, aceste clauze legale vin să confirme ipoteza că vacanța funcției nu survine neapărat la expirarea mandatului Președintelui în exercițiu și, prin urmare, prevederea constituțională despre asigurarea interimatului funcției de Președinte al Republicii Moldova nu este aplicabilă acestei situații.”

Articolul 90 alin. (4) din Constituție stabilește termenul maxim în care urmează să fie organizate alegerile pentru un nou președinte – în termen de 2 luni de când a intervenit vacanța. Respectiv, în cazul stabilirii datei alegerilor, urmează să se țină cont de specificul acestui scrutin care poate implica organizarea turului doi, totalizarea rezultatelor (5 zile după fiecare tur de scrutin) și validarea mandatului (10 zile de la prezentarea actelor de către Comisia Electorală Centrală), plus depunerea jurământului (până la 45 de zile după alegeri). În acest sens, pentru asigurarea tuturor procedurilor electorale aferente scrutinului prezidențial, inclusiv prin prisma termenului constituțional instituit la art. 90 alin. (4), prin prezentul amendament se propune extinderea termenului organizării alegerilor cu cel mult 90 de zile înainte de data expirării mandatului Președintelui în funcție. De menționat că stabilirea acestui termen nu intervine sub nici o formă în mandatul prezidențial, acesta se referă doar la organizarea scrutinului. Or, în condițiile art. 80 din Constituție, Președintele își exercită mandatul pînă la depunerea jurământului de către Președintele nou ales.

În ceea ce privește propunerea de abrogare a restricției privind desfășurarea referendumului republican în aceeași zi cu alegerile parlamentare, prezidențiale sau locale generale menționăm următoarele:

Articolul 75 alin.(1) din Constituție stabilește că cele mai importante probleme ale societății și ale statului sunt supuse referendumului.

Astfel, Constituția combină regimul juridic al democrației reprezentative, care presupune delegarea exercițiului suveranității unui organ reprezentativ suprem – Parlamentul, cu manifestarea directă a puterii de către popor prin referendum – democrația directă. Dacă în prima ipoteză poporul participă la exercitarea puterii de stat prin desemnarea unor reprezentanți, care, pe durata mandatului acordat, sunt factori de decizie în numele și pentru întregul popor, în cea de-a doua ipoteză, deținătorul puterii de stat exercită suveranitatea în mod direct, printr-o modalitate eficientă și clară de consultare a voinței populare cu privire la probleme esențiale pentru întreaga societate.

Astfel, potrivit articolului 181 din Codul electoral referendumul republican se desfășoară în scopul exercitării puterii poporului și participării lui nemijlocite la conducerea și administrarea treburilor de stat, iar în funcție de natura juridică a problemelor supuse referendumului, referendumurile republicane pot fi constituționale, legislative, privind demiterea Președintelui Republicii Moldova și consultative. Referendumului constituțional sunt supuse propunerile privind revizuirea Constituției. Referendumului legislativ sunt supuse proiectele de legi sau unele prevederi ale acestora de importanță deosebită pentru societate și stat. Referendumului consultativ sunt supuse probleme de interes național deosebit, în scopul consultării opiniei poporului cu privire la aceste probleme.

În Codul de bune practici în materie de referendum CDL-AD(2007)008, pct.8, Comisia de la Veneția a menționat că este preferabil ca un referendum asupra chestiunilor de principiu sau altor propuneri formulate generic să aibă caracter consultativ.

Sub acest aspect, Curtea a menționat în jurisprudența sa că produc efecte juridice obligatorii doar referendumurile constituționale și cele legislative, nu și cele care au un caracter consultativ. Ca urmare a organizării referendumului consultativ, autoritățile pot lua cunoștință de opinia poporului cu privire la o problemă de interes național în care a fost consultat, fără a avea însă vreo obligație juridică. Totodată, chiar dacă hotărârile adoptate ca urmare a desfășurării referendumurilor consultative nu sunt obligatorii din punct de vedere juridic, rezultatele acestora pot servi ca bază pentru decizii politice ulterioare ale autorităților, fiind motivate de aceste rezultate (HCC nr.24 din 27 iulie 2017, §§ 68, 69).

În acest sens, Curtea a observat că organizarea și desfășurarea concomitentă a mai multor scrutine reprezintă o practică uzuală în statele europene, existând numeroase exemple în acest sens (de exemplu, alegerile parlamentare din Scoția și din Țara Galilor din 2011, care au avut loc în aceeași zi cu

referendumul Regatului Unit cu privire la votul alternativ, referendum care a avut ca obiect modificarea sistemului electoral pentru viitoarele alegeri parlamentare).

În viziunea Curții Constituționale rațiunea combinării alegerilor parlamentare și a referendumului ar putea fi determinată de necesitatea reducerii cheltuielilor, pentru că pot fi utilizate aceleași liste de alegători, resursele umane ar fi utilizate doar o singură dată în loc de două ori, pliantele informaționale referitoare la ambele evenimente ar fi puse la dispoziția alegătorilor printr-o singură trimitere poștală etc. De asemenea, organizarea unui referendum în același timp cu alegerile poate conduce la creșterea numărului de participanți la ambele scrutine.

În practica electorală națională este cunoscut exemplul comasării scrutinelor naționale. În acest sens, este de menționat că, la 24 februarie 2019 a avut loc referendumul republican în aceeași zi cu alegerile parlamentare, iar Curtea Constituțională a confirmat rezultatele acelui scrutin electoral (Hotărîrea CC nr. 5/2019).

Prin urmare, având în vedere cele menționate, se propune modificarea normei articolului 184 din Codul electoral, astfel încât să fie posibilă organizarea concomitentă a alegerilor parlamentare, prezidențiale sau locale generale și a referendumului republican.

Veronica Roșca
Deputat în Parlament